
Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2010:2

Utökade församlingskriterier

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2010:19 i vilken föreslås att det i kyrkoordningen införs ett nytt församlingskriterium av innebörd att det i varje församling måste finnas en ekonomi så att församlingens fastigheter – och då särskilt de fastigheter som är klassade att ingå i det kulturhistoriska arvet – erhåller erforderligt underhåll. Utskottet föreslår avslag på motionen bland annat med hänvisning till att man anser att ett krav på att församlingarna ska ha en viss status på sin ekonomi inte är av den karaktären att det kan föras in som ett församlingskriterium.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:19.

Motionens förslag

Motion 2010:19 av Mats Hagelin m.fl., Utöka församlingskriterierna

Kyrkomötet beslutar att 37 kap. 2 § i kyrkoordningen om Ändringar i indelningen erhåller ett tillägg med följande lydelse:

4. I församlingen finns en ekonomi så att församlingens fastigheter erhåller erforderligt underhåll. Detta gäller särskilt de kyrkobyggnader som är klassade att ingå i det kulturhistoriska arvet.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionen i Ln 2010:14y. Yttrandet bifogas som *bilaga 1*.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över motionen i Kr 2010:1y. Yttrandet bifogas som *bilaga 2*.

Bakgrund

Församlingskriterierna

Under utarbetandet av kyrkoordningen framhöll Andra kyrkolagsutskottet i sitt betänkande Kyrkoordning för Svenska kyrkan att det till grund för en lokal reflektion och för stiftsstyrelsernas beslut om församlingsindelning måste finnas kriterier för vad en församling är.

Dessa kriterier behöver bygga på vissa gemensamma principer som tar sin utgångspunkt i vad en församling är. De skall fungera som en spegel där församlingen kan se sig själv i relation till sin grundläggande uppgift och de människor den är satt att tjäna.

(2 KL 1999:1, sid. 56)

Församlingskriterierna finns i 37 kap. 2 § kyrkoordningen. Det första kriteriet anger att det i församlingen ska firas en huvudgudstjänst varje söndag och annan kyrklig helgdag eller åtminstone en gudstjänst varje vecka. Enligt det andra kriteriet krävs att det i församlingen finns minst ett kyrkorum som är invigt i Svenska kyrkans ordning. Det tredje och sista kriteriet uppställer krav på att det i församlingen finns människor som tar ansvar för att församlingens uppgifter blir utförda och som är beredda att åta sig de nödvändiga förtroendeuppgifterna.

Om en församling inte uppfyller församlingskriterierna kan den inte få finnas kvar som en egen enhet inom Svenska kyrkan och det blir då nödvändigt med en indelningsändring. Enligt paragrafens andra stycke får en församling dock undantas från en indelningsändring om det finns särskilda skäl. Efter en ändring av paragrafen vid 2005 års kyrkomöte kan en församling undantas från en indelningsändring också om domkapitlet i församlingsinstruktionen medgivit undantag från kravet på att det i församlingen ska firas huvudgudstjänst alla söndagar och kyrkliga helgdagar.

Kyrkomötet har flera gånger avslagit förslag om att ändra församlingskriterierna. Bland annat har det funnits förslag om att ha mindre tydliga och precisa bestämmelser såsom att t.ex. ange enbart att det regelbundet ska firas gudstjänst. Med stöd bl.a. av vad Läronämnden anfört har Kyrkomötet funnit att det saknats anledning att ompröva bestämmelserna i kyrkoordningen.

Vård och underhåll av kyrkobyggnader

Enligt 4 kap. 2 § i lag (1988:950) om kulturminnen ska kyrkobyggnader och kyrkotomter vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas och deras utseende och karaktär inte förvanskas. I 40 kap. 2 § kyrkoordningen anges att kyrkobyggnader ska underhållas så att de tjänar sitt ändamål. Det är den församling där kyrkobyggnaden finns eller – om församlingen ingår i en samfällighet – samfälligheten, som har ansvar för vården. Församlingens/samfällighetens vårdansvar gäller till dess att kyrkan tas ur bruk.

Enligt 4 kap. 16 § kulturminneslagen har Svenska kyrkan rätt till viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena (Kyrkoantikvarisk ersättning). Vidare finns bidrag till kostnadskrävande åtgärder på kyrkobyggnader som en delkomponent i den fördelningsmodell som nationell nivå tillämpar vid fördelning av stiftsbidraget.

Församlingarnas svårigheter med att ekonomiskt klara vård och underhåll av sina kyrkobyggnader föranledde 2003 års kyrkomöte att bifalla en motion som föreslog att det skulle uppdras till Kyrkostyrelsen att utreda frågan om att ge andra stift än Visby (samfälligheten Gotlands kyrkor) möjlighet till samfällighetsbildning kring stiftets kyrkor. En promemoria som analyserade förutsättningarna för och konsekvenserna av bildandet av partiella flerpastoratssamfälligheter utarbetades och remitterades. Med hänsyn till remissutfallet valde dock Kyrkostyrelsen att inte lägga fram någon skrivelse till Kyrkomötet. I likhet med flertalet remissinstanser konstaterade Kyrkostyrelsen att promemorians förslag ytterligare skulle komplicera kyrkoordningen och den kyrkliga organisationen.

Genom beslut av 2007 års kyrkomöte uppdrogs åt Kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning med syfte att förenkla och förtydliga kyrkans lokala nivå: pastoralt, administrativt och ekonomiskt. Utredningen som har tagit sig namnet Strukturutredningen ska enligt sina direktiv ha som övergripande syfte för utredningsarbetet att skapa bästa möjliga organisatoriska förutsättningar för församlingarna att fullgöra sin grundläggande uppgift. En fungerande lokal gemenskap ska härvid förenas med en rationell förvaltning. Utredningen ska här till bidra till en förnyad reflektion kring församlingsbegreppet. Av det diskussionsunderlag som Strukturutredningen presenterat; *Strukturer för framtidens församling*, framgår att utredningen bland annat syftar till att den organisatoriska utformningen av kyrkans lokala nivå utifrån skiftande förhållanden ska bidra till långsiktig ekonomisk bärkraft. I detta ligger även frågor om ekonomi för förvaltningen av kyrkobyggnader.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:19.

Som såväl motionärerna som Läronämnden påpekar är det nödvändigt med en ekonomiskt bärkraftig organisation för att församlingarna ska klara av vård och underhåll av sina kyrkobyggnader. Som Läronämnden anför innebär detta dock inte att kriteriet på att vara en församling bör betingas av församlingens ekonomiska möjligheter att underhålla samtliga byggnader.

Som framgår av det ovan redovisade citatet från Andra kyrkolagsutskottets betänkande *Kyrkoordning för Svenska kyrkan* är församlingskriterierna tänkta att bygga på gemensamma principer som tar sin utgångspunkt i vad en församling är. Enligt utskottets mening är inte ett krav på att församlingarna ska ha en viss status på sin ekonomi av den karaktären att det kan föras in som ett församlingskriterium.

När det gäller frågan om församlingarnas ekonomiska möjligheter att klara vård och underhåll av sina kyrkobyggnader syftar Strukturutredningen, som redovisats ovan, bland annat till att den organisatoriska utformningen av kyrkans lokala nivå ska bidra till långsiktig ekonomisk bärkraft. Strukturutredningen väntas lägga fram sitt betänkande under våren 2011.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att Kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 30 september 2010

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Marta Axner, Anton Härder, Anna Brandoné, Aina Andersson, Olle Reichenberg, Maria Abrahamson, Ann-Britt, Åsebol, Conny Tyrberg, Daniel Tisell, Per Ingvarsson, Sofia Särduquist, Irene Oskarsson, Christer Kax Sundberg, Carin Åblad Lundström.

O 2010:2

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Micael Åsman, Carola Björkman, Sten-Arne Burman, Lars Johnsson, Anders Björkman, Ingela Arheden, Sven Rosén, Birgit Kullingsjö, Camilla Widepalm Heurén, Marika Markowits, Peder Fohlin, Celina Falk.

Biskoparna Erik Aurelius och Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Utökade församlingskriterier

Läronämndens yttrande över motion 2010:19

I sitt yttrande 2007:13y om församlingens uppdrag och funktion skriver Läronämnden:

Församlingskriterierna anger vad som behövs för att församlingen ska kunna leva och fungera: en församlingskyrka, gudstjänstfirande varje vecka och människor som tar ansvar.

I samma yttrande betonade Läronämnden nödvändigheten av en pastoralt och ekonomiskt bärkraftig organisation som motsvarar arbetsrättsliga krav. Detta innebär emellertid inte att *kriteriet* på att vara en församling skall betingas av församlingens ekonomiska möjligheter att underhålla samtliga byggnader.

Uppsala den 24 augusti 2010

På Läronämndens vägnar

Anders Wejryd, ordförande

Anne-Louise Eriksson, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Lind, biskop Erik Aurelius, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Antje Jackelén, biskop Carl Axel Aurelius, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Hans Stiglund, biskop Lennart Koskinen, biskop Eva Brunne, Kajsa Ahlstrand, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Fredrik Lindström, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2010:1y

Yttrande till utökade församlingskriterier

Till Organisationsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över motion 2010:19

I motionen föreslås en ändring i 37 kap. 2 § kyrkoordningen med innebörden att en ny fjärde punkt läggs till i paragrafen som anger att det i församlingen ska finnas en ekonomi så att församlingens fastigheter erhåller erforderligt underhåll. Detta ska särskilt gälla de kyrkobyggnader som är klassade att ingå i det kulturhistoriska arvet.

De kriterier som idag finns i paragrafen är tydliga och mätbara och avser församlingens grundläggande uppgift. Om dessa inte uppfylls kan stiftsstyrelsen besluta om en indelningsändring för församlingen. De kriterier som föreslås är oprecisa och skönsmässiga och avser inte församlingens grundläggande uppgift. Dessutom innehåller förslaget två olika kravnivåer, en för församlingens samtliga fastigheter och en ytterligare för de som ingår i det kulturhistoriska arvet. Vidare saknas bestämmelser om ikraftträdande.

Under åberopande av vad som ovan anförts avstyrker Kyrkorättsutskottet förslaget.

Uppsala den 29 september 2010

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Margareta Andersson, ordförande

Karin Lindforss, sekreterare

Beslutande: Margareta Andersson, ordförande, Jerry Adbo, Christina Andersson, Jan Erik Forsberg, Mari Lönnerblad, Kaya Ålander, Inger Persson, Mikael Härdig, Micael Dahlberg, Stig Göran Fransson, Anders Roos, Anders Linger, Karl-Gunnar Svensson, Vivianne Wetterling och Marie-Helena Dahlberg.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Maria Lagerman, Iréne Pierazzi, Louise Callenberg, Johan Carlsson, Lena Lindström, Thelma Olsson Bylin, Jessica Rytter, Georg Lagerberg, Anna Malmqvist, Håkan Sunnliden och Hans Weichbrodt.

Biskop Lennart Koskinen har deltagit i utskottets överläggningar.